

σφαίρα

σφαίρα, η, ουσ. [αρχ. σφαῖρα], η σφαίρα. **1.** η οικουμένη, η γη. (Λαϊκό τραγούδι: *σ' αυτή τη σφαίρα κι εγώ μια μέρα με μια γυναίκα μπλέχτηκα, μια μαυρομάτα μ' έχει πληγώσει στον κόσμο αυτό που βρέθηκα*). **2.** οτιδήποτε κινείται με καταπληκτική ταχύτητα: «πέρασε σφαίρα από μπροστά μου». Από το ότι η σφαίρα, όταν εκτοξευθεί, κινείται αστραπιαία. **3.** (σε πιο λόγια έκφραση) η μπάλα του ποδοσφαίρου: «έπειτα από το σουτ του τάδε, η σφαίρα κατέληξε στα δίχτυα της αντίπαλης ομάδας». **4.** στον πλ. **οι σφαίρες**, τα χρήματα: «πού να πας χωρίς σφαίρες στην αγορά μ' αυτή την ακρίβεια που υπάρχει!». Από το ότι ο άνθρωπος που δεν έχει χρήματα, μένει ανενεργός, όπως και το όπλο είναι άχρηστο χωρίς σφαίρες·

- *δεν πάω ούτε με σφαίρες*, (στη νεοαργκό) σε καμιά περίπτωση, με κανένα τρόπο: «όσο και να με παρακαλάς, δεν πάω ούτε με σφαίρες σ' αυτό το μαγαζί». Συνών. *δεν πάω ούτε με ενέσεις*·

- *δεν τον πάω ούτε με σφαίρες*, (στη νεοαργκό) μου είναι πάρα πολύ αντιπαθητικός: «άμα θα 'ρθει ο τάδε, εγώ δεν έρχομαι, γιατί δεν τον πάω ούτε με σφαίρες». Συνών. *δεν τον πάω ούτε με ενέσεις*·

- *δεν υπάρχουν σφαίρες*, υπάρχει έλλειψη χρημάτων, τελείωσαν τα χρήματα: «εγώ, παιδιά, δε θα 'ρθω μαζί σας, γιατί δεν υπάρχουν σφαίρες»·

- *έγινε σφαίρα*, βλ. συνηθέστ. *έφυγε σαν σφαίρα*·

- *έφυγε σαν σφαίρα* ή *έφυγε σφαίρα*, κινήθηκε με καταπληκτική ταχύτητα: «μόλις άκουσε πως στο παρακάτω στενό δέρνουν το φίλο του, έφυγε σφαίρα να πάει να τον βοηθήσει»·

- *ούτε με σφαίρες*, (στη νεοαργκό) σε καμιά περίπτωση, με κανέναν τρόπο: «θα πάμε να δούμε τον τάδε; -Ούτε με σφαίρες». Από την εικόνα του ατόμου που το εκβιάζουν να κάνει κάτι υπό την απειλή όπλου. Συνών. *ούτε με ενέσεις*·

- *σφαίρα είναι και γυρίζει* ή *σφαίρα είναι ο κόσμος και γυρίζει*, τίποτα σε αυτή τη ζωή, τίποτα σε αυτόν τον κόσμο δεν είναι μόνιμο: «μην καυχίεσαι για τα πλούτη σου, γιατί σφαίρα είναι και γυρίζει». (Λαϊκό τραγούδι: *πού καταντάει ο άνθρωπος κανείς δεν το γνωρίζει, σφαίρα είναι και γυρίζει*)·

- *τον πήρε η σφαίρα*, τον πέτυχε: «όπως έτρεχε να σωθεί, τον πήρε η σφαίρα και τον άφησε στον τόπο».

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας